

VÝZNAM A ZPŮSOBY ZATARASOVÁNÍ VE STŘETNÉM SRAŽENÍ VZHLEDEM K PŘEDPOKLÁDANÉMU MANÉVRU VOJSK

Podplukovník Jaroslav Š e b e k

Autor ve svém článku ukazuje na význam zatarasování ve střetném sražení a rozebírá v něm nejvhodnější způsoby zatarasování vzhledem k předpokládanému manévru vojsk. Pojednává o jednotlivých variantách bojové činnosti, při kterých může ke střetnutí sražení dojít, tj. při vedení buď obranné nebo útočné operace, nebo při současném zahájení útočné operace oběma stranami.

Ú v o d

Soudobý charakter útočných a obranných operací bude se vyznačovat velkou manévrovostí, při čemž bude docházet k řadě střetných sražení.

Ke střetnému sražení může dojít buď při vedení obranné operace, kdy bránící se vojska budou provádět řadu protiztečí a protiúderů, nebo při vedení operace útočné, kdy naopak útočící vojska budou nucena odrážet protizteče a protiúderů obránce, nebo kdy obě strany zahájí současně útočnou operaci, což může být typickým příkladem hlavně v počátečním období války.

Při všech těchto variantách střetných sražení mohou sehrát zátarasy, bude-li jich dovedně použito, významnou úlohu a mohou podstatně přispět k úspěšnému jejich provedení.

Formy zatarasování prováděné k zabezpečení střetného sražení při uvedených variantách budou se však od sebe do určité míry lišit.

Posuzujeme-li systém zátarasů z hlediska jeho výhodnosti a vhodnosti při provádění jednotlivých druhů bojové činnosti, vidíme, že má-li systém zátarasů sehrát tu úlohu, která je od něho očekávána, budou v první řadě převažovat prsky manévrové nad prvky statickými.

Jestliže na příklad při plánování a zřizování systému zátarasů v posílní obraně je poměr mezi zátarasy statickými a zátarasy zřizovanými manévrem zhruba 2—3 : 1, pak na směrech plánovaných protiztečí a protiúderů bude tento poměr zpravidla opačný a to zhruba 1 : 2. Při zatarasování v průběhu útočné operace půjde pouze o zřizování systému zátarasů manévrem.

Již tyto poměry názorně ukazují, že na systém zátarasů za bojové činnosti, při které dochází ke střetnému sražení, nelze v žádném případě pohlížet jako na prvek, který do určité míry snad podvazuje manévry vlastních vojsk. Nutno v něm vidět prostředek, který v podstatné míře, bude-li dovedně, včas a na správném místě využit, může přispět k úspěšnému průběhu střetného sražení.

I. Význam a způsoby zatarasování ve střetném sražení při vedení obránné operace vzhledem k předpokládanému manévru vojsk

Hlavním úkolem systému zátarasů k zabezpečení střetného sražení při vedení obranné operace bude:

— vytvořit příznivé podmínky pro rychlý a nerušený přesun protiúder-

ného uskupení na čáru zasazení, k zabezpečení jeho všestranného manévru, při současném vytváření podmínek pro zpomalování tempa útoku a v podvazování manévru jeho vojsk;

- vytvořit příznivé podmínky pro klidné a nerušené dosažení čáry zasazení k provedení protizteče nebo protiúderu, popř. pro částečné nebo úplné rozvinutí vojsk, provádějících protizteč nebo protiúder;
- vytvořit takové podmínky, aby ke střetnému sražení došlo v prostoru, který bude výhodnější pro vlastní svazky a méně výhodný pro činnost útočníka, hlavně pokud jde o vhodnost rozvíjení úspěchů do stran, vhodnost obejítí protiúderného uskupení ze stran, a konečně pokud půjde o vytvoření příznivých podmínek pro včasný přísun druhých sledů a záloh do prostoru sražení;
- přikrýt spolehlivě boky a křídla protiúderného uskupení v průběhu střetného sražení, poněvadž tato budou v průběhu vedení střetného sražení nejvíce vystavena tlaku nepříteli, a konečně
- vytvořit příznivé podmínky pro spolehlivé zabezpečení úspěchu dosaženého v průběhu střetného sražení.

Z uvedeného rozsahu požadavků, které jsou kladeny na systém záatarasů při vedení střetného sražení v průběhu obranné operace, vyplývá, že právě otázce plánování, organisování a provádění systému záatarasů na směrech předpokládaného provedení protiztečí a protiúderů musí být věnována zvláštní pozornost.

Proto plánování systému záatarasů k zabezpečení protiztečí či protiúderů bude provádět s ohledem na ty utajené skutečnosti, se kterými je seznamován pouze úzký okruh důstojníků štábu, vždy operační oddělení toho svazku či svazu, které provedení protizteče či protiúderu plánuje a zabezpečuje.

Jak již bylo dříve řečeno, musí systém záatarasů na směrech provedení protiztečí a protiúderů zabezpečit rychlý přesun vlastních jednotek vpřed.

Přesto však tyto směry, pokud jde o záatarasy statické, budou přehra-zovány se stejnými hustotami výbušných záatarasů tak, jako tomu je na ostatních směrech, na kterých se provedení protizteče nebo protiúderu neplánuje.

Tyto statické záatarasy budou však zpravidla zřizovány na tu hloubku, ve které může dojít ke střetnému sražení. Budou pak zpravidla zřizovány pouze před obrannými postaveními jednotek, což zabezpečuje jejich rychlé převádění z jednoho stupně bojové pohotovosti na stupeň druhý. Mimo to jejich rozmístění před obrannými postaveními jednotek usnadní pořádkovou službu, při případném nutném průchodu útvarů a svazků těmito záatarasy.

Tak na směrech plánovaných protiztečí bude největší hustota statických záatarasů zpravidla po druhé obranné postavení prvního pásma obrany, na směrech plánovaných protiúderů pak zpravidla až na celou jeho hloubku.

Již tato okolnost ukazuje, že hloubka zón statických záatarasů na směrech provedení protiztečí nebo protiúderu bude mít zhruba poloviční hloubku při porovnání s hloubkami zón záatarasů na ostatních směrech, na kterých nejsou plánovány protizteče nebo protiúder.

Tato okolnost je značně nepříznivá nejen pro útvary a svazky v obraně, ale i pro útvary a svazky provádějící protizteče a protiúder. Útočník

by právě na těchto směrech mohl dosáhnout výraznějších úspěchů, než na směrech ostatních, což by mohlo v některém případě i zabránit provedení protizteče nebo protiúderu.

Proto snahou všech orgánů, plánujících zatarasování, bude vytvořit i na směrech plánovaných protiztečí a protiúderů stejně hluboké zóny zátarasů.

Cest pro uskutečnění tohoto požadavku je několik. Nejdůležitější z nich je zřizování výbušných zátarasů před čely útočících jednotek nepříteli manévrem zátarasů. Dále, což je dosud poměrně málo vžito, zřizování systému výbušných zátarasů na přísunových a odsunových cestách útočníka v jeho týlu, a to destrukčními jednotkami, které byly do týlu útočících svazků nepříteli vysazeny, nebo těmi destrukčními jednotkami, které byly po splnění úkolu ponechány před čely útočících svazků nepříteli na místě a útočníkem překročeny.

Způsob zatarasování a ničení v týlu útočníka na jeho přísunových a odsunových cestách bude organisovat zpravidla armáda a výše.

Rovněž tak je třeba všimnout si i typů zátarasů na těch směrech, na kterých je plánováno provedení protizteče nebo protiúderu. Jestliže na ostatních směrech bylo využíváno prakticky zátarasů všech typů, pak na směrech plánovaných protiztečí nebo protiúderu půjde zpravidla výlučně o zátarasů výbušné, při vyloučení všech typů zátarasů dřevozemních, jako jsou např. protitankové stěny, srázy, PT příkopy, předem zřízené lesní závaly a záseky, rozbahnění a zaplavení terénu, které představují značnou překážku pro rychle se přesunující jednotky protiúderného uskupení.

K dalším formám zatarasování lze počítat i přikrytí obranných postavení motostřeleckých jednotek a palebných postavení dělostřelectva volným rozhozením PT min při bezprostředním přiblížení se útočníka k těmto postavením, a to těmi jednotkami, které tato postavení obsazují. Tato forma zatarasování si pak vyžaduje zřizování skládek zatarasovacího materiálu bezprostředně v obranných a palebných postaveních těchto jednotek.

Konečně další formou zatarasování na těchto směrech může být i zřizování uzlů zátarasů především na operačně důležitých křižovatkách. Mezi poměrně široce používané typy zátarasů na směrech plánovaných protiztečí a protiúderů patří i řízená minová pole. Tato minová pole sice patří mezi účinné typy zátarasů, při tom však jde o typ zátarasů, jehož zřízení si vyžádá poměrně značné množství času, sil a prostředků, nehledě již na to, že jde o zátaras, který si vyžaduje stálou odbornou péči. Toto se nepříznivě projeví v postupném oslabování jednotek, které jsou pověřeny vytvářením systému zátarasů, vyčleňováním roznětových hlídek z jejich sestav.

Mimo to jde o typ zátarasů, který za současného stavu je poměrně zranitelný a citlivý hlavně na účinky klasických zbraní.

Proto využití řízených minových polí bude možno plánovat až po pečlivém vyhodnocení vlastních možností, které však právě při vedení obranné operace budou téměř vždy omezené.

Další zvláštností systému statických zátarasů na směrech plánovaných protiztečí a protiúderu bude, že tyto zátarasů budou mít zpravidla druhý stupeň bojové pohotovosti i do značné blízkosti k přednímu okraji. Na příklad na směrech plánovaných protiztečí až do prostoru druhého po-

stavení vto, zatím co na ostatních směrech, na kterých protizteče či protiúder plánovaný nebudou, mohou mít zátarasy první stupeň bojové pohotovosti, popřípadě i na celou hloubku prvního pásma obrany, v případě, že půjde o zvláště důležitý tankový směr.

Poměr jednotlivých typů zátarasů bude se pak rovněž měnit s ohledem na úkoly, které bude systém zátarasů plnit v jednotlivých fázích střetného sražení.

Zatarasování ve výchozích prostorech protiúderného uskupení bude hlavně zaměřeno na zabezpečení protiúderného uskupení před průzkumnými a výsadečnými jednotkami, útvary a svazky útočníka. Proto v tomto prostoru na málo přehledných přístupech k místu rozmístění jednotlivých útvarů a velitelských stanovišť, budou kladeny hlavně signální a osvětlovací prostředky. Tyto prostředky, které budou uváděny v činnost zpravidla pomocí nástražného drátu, budou kladeny s hustotou 0,1 na 1 bm šířky přehražovaných možných směrů přístupu nepřítele.

V tomto prostoru budou již organisovány pohyblivé odřady zatarasovací (POZ) a protitankové zálohy budou již zesíleny ženiijními jednotkami. Tyto zálohy spolu s pohyblivými odřady zatarasovacími bude nutno vysunovat na ty směry, které budou nejbližší k útočníku a které budou mít pro další plánovanou činnost protiúderného uskupení největší význam.

Při přesunu protiúderného uskupení na čáru zasazení bude po stránce zatarasovací tento přesun zabezpečován nejen pohyblivými odřady zatarasovacími, organisovanými v rámci protiúderného uskupení, ale i pohyblivými odřady toho svazu, který provedení protiúderu organisuje.

Pohyblivé odřady zatarasovací budou se v této fázi pohybovat na bocích protiúderného uskupení, zpravidla v čele hlavních sil protiúderného uskupení, v sestavách prvního sledu, aby byly schopny zabezpečovat v případě nutnosti rozčlenění, popřípadě rozvinutí bojových sestav protiúderného uskupení.

Útvary a svazky protiúderného uskupení budou se mimo to v případě nutnosti opírat i o systém statických zátarasů, který bude zřízen s cílem zabezpečení nerušeného přesunu protiúderného uskupení na čáru zasazení. Tento systém statických zátarasů bude zpravidla zřízen již předem s důrazem na ochranu boků pásma přesunu protiúderného uskupení s těžištěm na nejdůležitějších směrech. Půjde zde hlavně o uzly zátarasů, které budou zřizovány v operačně důležitých prostorech. Mimo to v pásmu přesunu budou zřízena řízená minová pole a dále před obrannými postaveními jednotek budou i jednotlivá protitanková minová pole, která však budou mít nejvýše druhý stupeň bojové pohotovosti.

Aby přesun protiúderného uskupení na čáru zasazení byl proveden rychle, bez zbytečných časových ztrát, předává se protiúdernému uskupení ihned s rozkazem i výpis z plánu ženiijních a chemických zátarasů pro to pásmo, kterým se bude na čáru zasazení přesunovat.

Na čáře zasazení je vlastní zasazení zabezpečováno zpravidla pohyblivými odřady zatarasovacími protiúderného uskupení, jestliže činnost útočníka znemožní uvolnění POZ svazu, který provedení protiúderu plánuje. V některých příznivějších případech bude zasazení zabezpečeno i pohyblivým odřadem zatarasovacím svazu, jestliže to činnost útočníka umožní. Kromě toho je zasazení zabezpečováno pohyblivými odřady zatarasovacími

a destrukčními skupinami a odřady útvarů a svazků, které působí před čarou zasazení v pásmu činnosti protiúderného uskupení.

Pohyblivé odřady zatarasovací se k čáře zasazení předsunují, a to na její boky, kde se soustřeďují ve vyčkávacím prostoru k zásahu, který provádějí až tehdy, jestliže si to situace vyžádá.

Po zasazení protiúderného uskupení se zařazují pohyblivé odřady zatarasovací protiúderného uskupení na určené místo v bojové sestavě.

V dalším průběhu bojové činnosti pohybují se pak zpravidla mezi prvním a druhým sledem protiúderného uskupení.

Na čáře zasazení musí být položen zvláštní důraz na organizaci manévru zátarasy již z toho důvodu, že prostor, který je bezprostředně za čarou zasazení a který je určen pro rozčleňování útvarů a svazků protiúderného uskupení, bude zpravidla prost všech zátarasů z toho důvodu, aby bylo umožněno rychlé rozčlenění, popřípadě i rozvinutí protiútočících svazků a útvarů.

Jak již bylo dříve uvedeno, zabezpečují úspěšné zasazení protiúderného uskupení z čáry zasazení současně i ty útvary a svazky, které jsou v bezprostředním dotyku s útočníkem a které působí v pásmu činnosti protiúderného uskupení.

Tyto útvary a svazky budou vytvářet takový systém zátarasů, který má jednak umožnit činnost útvarů a svazků protiúderného uskupení a dále co nejvíce ztlumit činnost útočníka. Kromě toho má vytvořit takové podmínky, které zabezpečí, aby střetné sražení probíhalo v příznivých podmínkách pro vlastní vojska.

Půjde zde hlavně o udržení výhodných terénních čar a celků, které mohou v podstatné míře přispět k úspěchu střetného sražení.

I u těch útvarů a svazků, které vedou boj v bezprostředním dotyku s útočníkem v pásmu činnosti protiúderného uskupení, bude hlavní těžiště při zřizování systému výbušných zátarasů spočívat na manévru zátarasy. Budou jej uskutečňovat jednak pohyblivé odřady zatarasovací a jednak destrukční skupiny a odřady.

V průběhu střetného sražení bude pak hlavní tíže zatarasování spočívat již pouze na těch útvarech a svazcích, které se do střetného sražení již zavázaly. Zde hlavní úkoly, spojené s vytvářením systému zátarasů na směrech, na kterých se objeví úhroza, budou plnit pohyblivé odřady zatarasovací a popřípadě i ženijní zálohy, vybavené dostatečným množstvím zatarasovacích prostředků. Mimo nich bude v sestavách vševojskových útvarů a svazků ještě celá řada jiných ženijních jednotek, jako na příklad doprovodné odtarasovací skupiny tanků přímé podpory motostřeleckých jednotek a doprovodné odtarasovací skupiny motostřeleckých jednotek. Jejich hlavním úkolem bude odtarasování, ražení průchodů v zátarasech a zabezpečení pohybu toho útvaru či svazku, v jehož bojových sestavách jsou začleněny.

Tyto ženijní jednotky začleněné do výše uvedených zvláštních skupin však budou mnohdy převyšovat, a to až o 30—40 % počty těch jednotek, jejichž hlavním úkolem bude zřizování zátarasů manévrem zátarasy.

Bude proto nutno posoudit, jak tyto jednotky vybavit nejlépe materiálem, aby mohly plnit nejen svůj hlavní úkol, to jest odtarasování, ale v případě nutnosti účastnit se aktivně i zřizování zátarasů, jestliže si to situace vyžádá. Tato možnost dvojího použití bude nutná již i z toho

důvodu, že v některých případech, jestliže se situace v prostoru střetného sražení stane zvláště nepříznivou, může svazek protiúderného uskupení zaujmout obranu na předem připraveném pásmu obrany. K takovýmto rozhodnutím dochází zpravidla v poměrně krátkých lhůtách, které ani neumožní provést reorganisasi uvedených skupin na takové, jejichž použití si změněná situace vyžádá.

Tak na příklad provést změnu doprovodných odtarasovacích skupin tanků přímé podpory motostřeleckých jednotek na destrukční skupiny. Tuto možnost dvojího použití je nutno zabezpečit již i z toho důvodu, že bude nutno v nejkratších časových lhůtách provádět i zabezpečení úspěchu, dosaženého prováděnou protiztečí nebo protiúderem.

Tato možnost dvojího využití všech zvláštních ženijních skupin, působících v bojových sestavách vševojskových útvarů a svazků, bude umožněna hlavně jejich vybavením vhodným materiálem, který umožní nejen provádět odtarasování, ale i zatarasování.

Tak jestliže si doprovodná odtarasovací skupina veze s sebou až 50 kg trhavin ve formě soustředěných náloží ke zřizování průchodů v nevýbušných dřevozemních zátarasech, pak toto množství trhavin lze nahradit 10—15 protitankovými minami, které rovněž umožní vytváření soustředěných náloží, nehledě již k tomu, že při jejich využití lze zřídít dvě až tři skupiny min k přehrazení jednotlivých směrů nebo zaminovat 100 až 300 bm silničního směru.

Obdobně tomu bude i u průzkumné a odtarasovací podskupiny v sestavě odřadů k zabezpečení pohybu.

Takovým způsobem bude možno vytvářet manévrem zátarasy v nejkratších časových lhůtách zóny zátarasů na směrech, na nichž se projeví v průběhu střetného sražení největší úhroza.

Jestliže bychom zanedbali možnost využití ženijních doprovodných odtarasovacích skupin a odřadů k zabezpečení pohybu, které mají možnost v případě potřeby provádět zatarasování té komunikace, na které působí, pak bude silniční síť, na které se zpravidla projeví hlavní tlak útočníka, téměř nezatarasena, nebo hustoty zátarasů zde budou příliš nízké.

Bude-li na příklad protiúder proveden uskupením tří divisí, při čemž dvě divise budou v prvním a jedna divise ve druhém sledu protiúderného uskupení, pak v pásmu širokém 12 km, ve kterém může protiúder probíhat, bude pro vytváření systému zátarasů celkem k dispozici až devět dělostřeleckých protitankových záloh pluků. V jejich sestavách bude až 18 ženijních družstev, s možností položit jednorázově až 4500 PT min, jestliže v každé dělostřelecké protitankové záloze pluku budou k dispozici dva kusy zatarasovací techniky (každý s kapacitou 250 PT min).

V rámci divisí pak to budou celkem tři pohyblivé odřady zatarasovací, které mohou jednorázově položit až 9000 PT min dohromady.

Poněvadž v této fázi bojové činnosti bude řešen hlavní úkol armády, bude zde působit i pohyblivý odřad zatarasovací armády, který může jedním zásahem položit až 6000 ks protitankových min.

V průběhu střetného sražení mohou hustotu zátarasů ovlivnit i ženijní zálohy, které mohou být u motostřeleckého pluku v síle až ženijní čty, u motostřelecké divise až v síle ženijní roty a v rámci armády až v síle ženijního praporu. Vezmeme-li v úvahu, že ženijní záloha motostřeleckého pluku může mít k dispozici až 100 ks PT min, pak ženijní zálohy pluků

v rámci protiúderného uskupení mohou položit 900 ks protitankových min, ženijní zálohy divise, kde může být k dispozici pro okamžité použití až 300 ks PT min u každé, mohou celkem položit 900 ks PT min a ženijní záloha armády až 1000 ks PT min, jestliže bude přesunuta do blízkosti prostoru provedení protiúderu.

Takovým způsobem může na směr protiúderu být pouze manévrem zatarasy, při jednorázovém položení, položeno až 20 300 ks PT min, což představuje v pásmu o šířce 12 km hustotu zatarasení 1,7.

Tento předpoklad by však byl poměrně zkreslený, poněvadž v rámci motostřeleckého pluku mohou být provedeny až dva zásahy, v rámci divise zásahy tři a rovněž tak v rámci armády, pokud jde o pohyblivé odřady zatarasovací. Jestliže vezmeme v úvahu jejich plnou kapacitu, pak pouze pohyblivými odřady zatarasovacími může být v prostoru provedení protiúderu položeno až 54 000 ks protitankových min, což v pásmu o šířce 12 km představuje hustotu zhruba 4.

Na směr provedení protiúderu bude však až k čáře předpokládaného sražení zřízen i systém statických zatarasů zpravidla na celou hloubku prvního pásma obrany. Hustota statických zatarasů zde může být až 2,5. Porovnáme-li obě tyto hustoty, vidíme, že poměr mezi zatarasy statickými a zatarasy zřízenými manévrem je 1 : 2. Takovým způsobem celková hustota PT minových polí na směr provedení protiúderu může dosáhnout zhruba hustoty 6, což se rovná hustotě PT minových polí na směrech, na kterých se aktivní činnost vlastních vojsk nepředpokládá.

Na těchto směrech však bude poměr mezi zatarasy statickými a zatarasy zřízenými manévrem opačný.

Zatarasy zřizované pohyblivými odřady zatarasovacími a popřípadě i ženijními zálohami budou mít zpravidla formu pásů zatarasů před jednotlivými obrannými postaveními motostřeleckých jednotek nebo dělostřeleckých záloh. Má-li tento systém zatarasů být účinný, je třeba, aby potřebnými hustotami zatarasů byly zataraseny i v případě potřeby všechny silniční směry, podél nichž se bude zpravidla projevoval hlavní úsilí útočníka.

V posícní obraně provádějí zatarasení komunikační sítě zpravidla destrukční skupiny anebo destrukční odřady, při čemž pro každou destrukční skupinu je určen úsek komunikace v délce 10—15 km.

Na tomto úseku může destrukční skupina položit 100—150 ks PT min, mimo zřízení řady jiných výbušných i nevýbušných zatarasů.

Bude-li se divise bránit v pásmu o šířce 15 km a hloubce zhruba 10 km, pak v pásmu této divise v podmínkách středoevropského válčistě bude nutno zatarasit zhruba až 80 km silnic různých tříd. Zatarasení 80 km silnic při vedení posícní obrany může provést 5—8 destrukčních skupin, to jest až jedna ženijní rota, která zde, kromě zřízení řady jiných zatarasů, položí 500—1200 ks PT min.

Jestliže vybavíme ženijní doprovodné odtarasovací skupiny a odřady k zabezpečení pohybu takovým materiálem, který umožní jejich dvojí funkci, a jestliže na příklad v rámci motostřelecké divise, která je v sestavě protiúderného uskupení, bude organizováno 27 doprovodných odtarasovacích skupin, z nichž každá bude mít k dispozici 10—15 ks PT min a budou-li zde dále organizovány čtyři odřady k zabezpečení pohybu, z nichž každý bude mít k dispozici místo soustředěných náloží až 50 ks

PT min, pak pouze těmito prostředky může být na jednotlivých cestách položeno 600 ks PT min. To se prakticky rovná, pokud jde pouze o kladení protitankových min, možnostem destrukčních skupin.

Toto dvojí uplatnění ženijních doprovodných odtarasovacích skupin bude mít velký význam zvláště při vedení střetného boje. Umožní to poměrně dobré zatarasení silnic v případě, jestliže se to ukáže nutné, nebo umožní okamžité zatarasení směrů v případě, jestliže bude úkol s ohledem na vývoj situace změněn a svazek zaujme obranu, nebo při zabezpečení úspěchu, dosaženého ve střetném sražení. Velký význam této dvojí funkce bude spočívat i v tom, že nepřítel bude v průběhu střetného sražení a to ihned od jeho zahájení, narážet neustále na ohniska min, což dříve nebylo možné, poněvadž nejbližší zásah dělostřelecké protitankové zálohy pluku, který byl v prvním sledu, byl možný až v místě druhosledových rot praporů prvního sledu.

Toto umožnění dvojích funkcí zkvalitní nejen manévry svazků protiúderného uskupení v průběhu střetného boje, ale umožní vytvářet i potřebné hustoty zátarasů v nejkratších časových lhůtách tam, kde si to situace vyžádá.

Úspěch střetného ražení při vedení obranné operace bude proto v mnohém záviset právě na dovedném využití všech zatarasovacích možností a dále na správném chápání významu jak zátarasů statických, tak i zátarasů, zřízených manévrem zátarasy.

II. Význam a způsoby zatarasování ve střetném sražení při vedení útočné operace

Jestliže při vedení obranné operace byl poměr mezi zátarasy statickými a zátarasy zřízenými manévrem zhruba 2 : 1, pak při vedení útočné operace, jestliže dojde ke střetnému sražení s protiútočícími vojsky obránce, budou zátarasy zřizovány výlučně pouze manévrem zátarasy.

Hlavní těžiště bude opět položeno na pohyblivé odřady zatarasovací, popřípadě na ženijní zálohy.

I při této fázi vedení útočné operace, ve které dochází ke střetnému sražení, musí systém zátarasů, vytvářený manévrem zátarasy plně umožnit manévry vlastních vojsk, při současném maximálním ztížení manévru a pohybu vojsk obránce, jdoucích do protiúderu.

Půjde-li o vstřícný protiúder, mohou tento protiúder zachytit až dva svazky prvního sledu útočného uskupení. V takovém případě bude vytváření systému zátarasů k zpomalení tempa útoku protiúderného uskupení značně příznivější, než tomu bude například, jestliže protiúder bude veden do boku útočného uskupení, který může popřípadě zachytit pouze jeden svazek útočného uskupení.

V takovém případě, který bude pro útočící vojska značně nepříznivý, bude nutno vytvářet pomocí manévru zátarasy hluboce členěný systém zátarasů, který by postupně snižoval tempo protiúderu, tento zastavil a umožnil tak pokračovat vlastním vojskům v rozvíjení útočné operace.

První čára zátarasů bude zpravidla před anebo v sestavách prvních sledů jdoucích do střetného sražení. Půjde zde obvykle o jednotlivá ohniska min, popřípadě lesní záseky nebo zničení menších můstků, což budou provádět zpravidla doprovodné odtarasovací skupiny. S ohledem na plnění

hlavních úkolů těchto skupin budou jejich možnosti značně omezené. Na směr protiúderu, který obsáhne sestavy dvou motostřeleckých pluků, bude moci provádět zatarasení jednotlivých cest zhruba asi 18 doprovodných skupin v síle do jednoho ženijního družstva, které mohou položit 180 až 270 ks PT min, za předpokladu, že každý motostřelecký pluk bude pro tyto úkoly zesílen jednou ženijní rotou. Je to sice s ohledem na možnou šířku pásma protiúderu množství nepatrné, ale znamená to již určité zkvalitnění, poněvadž dříve, kdy nebylo uvažováno dvojí využití těchto doprovodných skupin, byly čelní jednotky odkázány při zastavování protiútočících vojsk pouze na palby. Jestliže budeme uvažovat šířku pásma provedení protiúderu opět 12 km, pak hustota výbušných zátarasů na této čáře bude 0,02.

Druhou čáru budou zpravidla vytvářet ženijní jednotky, začleněné do sestav dělostřeleckých protitankových záloh pluků prvního sledu. Tato čára bude probíhat zpravidla před čely druhosledových rot praporů prvního sledu.

Jestliže na směr protiúderu budou zasazeny dvě plukovní dělostřelecké protitankové zálohy, pak ženijní jednotky, které jsou v jejich sestavách, mohou jedním zásahem položit až 1000 ks protitankových min, tj. vytvořit hustotu zátarasů na této čáře 0,08.

Třetí čára bude zpravidla probíhat před čely druhosledových praporů prvního sledu. Zde mohou provést svůj druhý zásah ženijní jednotky z plukovních dělostřeleckých protitankových záloh, ženijní zálohy pluků a popřípadě i pohyblivý odřad zatarasovací divise.

Zatarasení komunikací budou pak v tomto prostoru provádět odřady k zabezpečení pohybu pluků.

Těmito jednotkami může být na této čáře položeno až 4200 ks protitankových min, což představuje na směr protiúderu hustotu až 0,4, což se již blíží požadované hustotě.

Čtvrtá čára bude probíhat pak před čely druhosledových rot druhosledových praporů. Zde bude provádět svůj zásah pohyblivý odřad zatarasovací divise, dále ženijní záloha divise a popřípadě i pohyblivý odřad zatarasovací armády. Celkem na této čáře může být položeno k přehrazení směru protiúderu až 10 000 ks protitankových min, čímž může být na této čáře vytvořena hustota zhruba 0,8. Celkem v prostoru prvosledové divise může být na směr protiúderu dosaženo hustoty PT minových zátarasů až 1,3.

Tato hustota PT minových polí bude však podstatně vyšší, poněvadž si budou svoje palebná postavení přihrávat ochrannými minovými polí i dělostřelecké protitankové zálohy a dělostřelecké skupiny, a to jak plukovní, tak i divisní. Tyto skupiny mohou k ochraně svých postavení položit až 16 000 ks protitankových min, což představuje hustotu PT minových polí na směr protiúderu zhruba 1,3.

Takovým způsobem může být na směr protiúderu vytvořena málovým zátarasová hustota protitankových minových polí 1,3 až 2,6, což je pro hloubku divise požadovaná střední hustota zatarasení. Při rozpočtu možností byla vzata v úvahu norma potřeby protitankových min ke zřízení ochranných protitankových minových polí na jednu hlaveň, a to pro PT kanón 50 ks PT min, pro ostatní typy dělostřelecké výzbroje pak po

30 kusech PT min. Jsou to počty, které se vezou na záložním tahači u každé baterie, jako stálá výbava zbraně.

Obdobná situace, jaká může nastat u divise prvního sledu, může být i u divise druhého sledu, takže na směru protiúderu mohou být vytvořeny manévrem zátarasy takové hustoty, které odpovídají normálním hustotám zátarasů, požadovaným při vedení obranné operace.

Při vedení útočné operace, při střetném sražení s protiúderným uskupením obránce, tak jako i při provádění protiúderu v průběhu operace obranné, je hlavní nevýhodou systému zátarasů, zřizovaného v průběhu střetného sražení manévrem zátarasy to, že hustota zatarasení postupně vzrůstá do hloubky, zatím co při vedení poziční obrany je tomu právě naopak. Vyrovnání snižování hustot lze pak uhradit manévrem zátarasy. Z uvedeného je patrné, že i zde může v průběhu střetného sražení sehrát systém výbušných zátarasů závažnou úlohu a přispět tak k úspěchu střetného sražení, jestliže jej bude využíváno dovedně, účelně a hlavně na těch místech, kde se rozhoduje o úspěchu střetného sražení.

III. Význam a způsoby zatarasování ve střetném sražení, kdy obě strany zahajují současně útočnou operaci

Při této variantě bojové činnosti, při které dochází ke střetnému sražení, bude mít plánování, organizace a zřizování systému zátarasů některé charakteristické prvky, které budou společné oběma předchozím variantám.

Tato varianta, pokud jde o plánování, organizování a zřízení systému zátarasů, bude nejnáročnější a nejobtížnější. Právě k této variantě může nejčastěji dojít v počátečním údobí války.

Tak jako při vedení útočné operace bude i zde položen hlavní důraz na manévr zátarasy. V této fázi bojové činnosti objeví se však i prvky zátarasů statických, a to převážně na těch směrech, kde se projeví hlavní úsilí útočníka a dále na úsecích, které se s ohledem na vlastní zámysl nebo na činnost protivníka staly dočasně pasivními. Z uvedeného vyplývá, že na úsecích aktivní činnosti vlastních vojsk budou úkoly spojené se zřízením systému zátarasů plnit hlavně pohyblivé odřady zatarasovací a destrukční skupiny a odřady, zatím co na úsecích pasivních nebo tam, kde se projeví úsilí druhé strany, budou systém zátarasů zřizovat téměř všechny druhy vojsk, které budou k tomu mít potřebnou kvalifikaci a možnosti. Takto vytvářený systém zátarasů statických bude doplňován ještě zátarasy zřizovanými manévrem, a to jak pohyblivými odřady zatarasovacími, tak i destrukčními skupinami a odřady. Takovým způsobem lze se při této fázi bojové činnosti setkat s takovými formami, které jsou typické jak pro vedení útočné, tak i pro vedení obranné operace.

Má-li systém zátarasů vyhovovat všem výše uvedeným podmínkám, musí být již předem vytvořeny příznivé podmínky pro jeho zřízení. Tyto podmínky budou spočívat hlavně ve vytváření řady takových opatření, která by umožnila rychlé zatarasení všech směrů, kde by si to jak zámysl vlastních vojsk, tak i situace vyžádala. Tato opatření musí rovněž vyhovovat i tomu požadavku, aby v průběhu vedení bojové činnosti bylo možno překládat úsilí z jednoho směru na směr druhý.

V celku pak, jestliže poměr zátarasů statických k zátarasům manévrem byl při vedení poziční obrany 2—3 : 1, při vedení útočné operace 0 : 1 a

na směrech prováděných vlastních protiztečí nebo protiúderu 1 : 2 ve prospěch manévru zátarasů, pak při tomto druhu bojové činnosti bude zpravidla asi 1 : 1.

Při tomto způsobu vedení bojové činnosti bude opět těžiště zatarasování položeno na zátarasů výbušné, hlavně PT minová pole, ničení silničních objektů a vlastního silničního tělesa.

Vedle zátarasů výbušných budou zde však i zátarasů nevybušné, jako na příklad lesní záseky a závaly, popř. i zátarasů vodní, které však budou aktivovány až tehdy, jestliže se na daném směru nebude rozvíjet aktivní činnost vlastních vojsk a směr se stane pro činnost vlastních vojsk dočasně pasivním.

Jak již bylo řečeno, bude nutno na všech směrech již předem připravit řadu takových opatření, která by zabezpečovala rychlé zatarasení nejen jednotlivých směrů, ale i vytváření pásů zátarasů před jednotlivými předvídanými obrannými postaveními.

Tato opatření budou pozůstat z řady zvláštních zařízení k rychlému ničení, popř. i ve vytváření větších vodních zdrží, které by umožnily v příhodné době a za odpovídající taktické situace vytvořit řadu vodních zátarasů, popřípadě rozbahnění terénu. Ty typy zátarasů, které by mohly stísnit manévry vlastních vojsk, budou zřizovány výhradně na pasivních směrech, na kterých aktivní činnost vlastních vojsk se nepředpokládá. Mezi tyto typy budou patřit hlavně rozsáhlé dřevozemní PT zátarasů nejruznějšího typu. I zde, tak jako v rámci protiúderného uskupení, by bylo vhodné s ohledem na časovou tíseň, na obtížnost provedení reorganizace jednotlivých prvků zabezpečení bojové činnosti a s ohledem na to, že v poměrně krátkých časových lhůtách bude nutno provádět jak obrannou, tak i útočnou činnost, volit takovou organizaci a materiální vybavení ženijních jednotek v sestavě motostřeleckých jednotek, která umožní nejen zřizovat systém zátarasů v nejkratších časových lhůtách, ale která, bez nutnosti doplňování nového materiálu, umožní plnit i úkoly odtarasovací.

Takovým způsobem, bude-li provedeno účelné vybavení doprovodných skupin motostřeleckých a tankových jednotek vhodným materiálem, bude možno dosáhnout jejich dvojího využití. Jak lze tento problém řešit s ohledem na stávající organizaci a prostředky, které jsou dosud k dispozici, bylo uvedeno v první stati.

Celkový vývoj systému zátarasů i požadavky na něj kladené ukazují, že tento vývoj se nebude ubírat cestou úzké specialisace, ale spíše cestou univerzálního využití zatarasovacích prostředků a jednotek, plnění hlavních úkolů ženijního zabezpečení, jako je zatarasování a odtarasování. Při tom zatarasování bude postupně přecházet stále více a více na manévry zátarasů, poněvadž jedině tato forma umožňuje, se zřetelem na nové možné formy vedení boje a operace, plně uplatnění všech soudobých zatarasovacích prostředků, na směrech, kde jich je nejvíce zapotřebí. Takovým způsobem bude současně zvýšena zatarasovací kvalita systému zátarasů při současném snížení rozsahu potřebných sil a času, nutných na jejich zřízení. Velkou úlohu zde mohou sehrát právě destrukční skupiny a oddáry, působící v sestavách motostřeleckých jednotek. Ačkoli bylo organizací destrukčních skupin dosaženo určitého zkvalitnění zatarasování silničních směrů, je nutno jít dále, poněvadž má-li být plně využito mož-

ností takovéto skupiny, je třeba, aby byla provedena řada přípravných prací, jejichž doba provedení je dosud v nepoměru s dobou, potřebnou pro zřízení všech předem připravovaných zátarasů, a to v poměru 20 : 1.

Tato okolnost, že je nutno vázat destrukční skupiny a odřady na předem připravené směry, značně snižuje možnost všestrannějšího manévru s nimi. Proto bude nutno při zkvalitňování organizační struktury a vybavování destrukčních skupin a odřadů, hledat nové prostředky, které by těmto skupinám zabezpečily nejen všestrannou možnost manévru, ale které by i podstatně snížily nepříznivý poměr mezi pracemi přípravnými a pracemi, spojenými s vlastním provedením.

I při výše uvedeném druhu bojové činnosti bude mít velký význam ničení a zatarasování v týlu nepřítele, jehož úkolem bude hlavně zabránovat včasnému přísunu druhých sledů a záloh do prostoru střetného sražení a tím zlepšovat možnosti vlastních vojsk v průběhu střetného sražení.

Cílem tohoto ničení bude, dosáhnout s co nejmenším počtem zatarasovacích prostředků co největších výsledků, které by co nejdéle zdržely přísun sil nepřítele do prostoru sražení.

Proto při této činnosti nebudou předmětem činnosti těchto skupin některé menší a málo významné objekty, ale takové objekty, jejichž ničení zabezpečí dosažení dříve uvedených požadavků.

Z á v ě r

Z uvedeného vyplývá, že systém zátarasů i formy zatarasování a ničení mohou v průběhu střetného sražení vzhledem k předpokládanému manévru vlastních vojsk sehrát velmi závažnou úlohu, která může v podstatné míře ovlivnit úspěch střetného sražení.

Jak z rozboru vyplývá, může mít zatarasování a ničení v průběhu střetného sražení řadu variant, které budou v podstatě záviset na formách střetného sražení.

Hlavní těžiště však zde bude položeno na manévr zátarasy, který jedině může plnit všechny požadavky, které si vyžádá průběh střetného sražení v žádoucím čase a na žádoucím místě.

Dalším předpokladem, který může zabezpečit snadnější plnění úkolu v průběhu střetného sražení, je vytvoření takových podmínek, které by zabezpečily možnost dvojího využití všech ženižních jednotek, začleněných do bojových sestav vševojskových svazků, jdoucích do střetného sražení.